

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΜΑΡΑΘΑΣΑΣ

Τήν Κυριακή, 26 Ἰουνίου 2011, ὁ Μακαριώτατος μετέβη στήν κοινότητα Προδρόμου Μαραθάσας, ὅπου λειτούργησε καί τέλεσε μνημόσυνο τῶν κληρικῶν, τῶν καταγομένων ἀπό τήν κοινότητα αὐτήν, στόν ἱ. ναό Τιμίου Προδρόμου καί μετά τή θεία λειτουργία προέβη στά ἀποκαλυπτήρια τῶν προτομῶν τῶν τεσσάρων Ἀρχιεπισκόπων, τῶν γεννηθέντων στόν Πρόδρομο, ὡς καί τοῦ μνημείου τῶν πεσόντων καί ἀγνοουμένων ἀπό τήν κοινότητα αὐτήν.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτήν ὁ Μακαριώτατος ἐκφώνησε τήν ἀκόλουθη ὁμιλία:

«Μέ αἰσθήματα βαθιάς θρησκευτικῆς καί ἐθνικῆς συγκίνησης βρισκόμαστε σήμερα στήν ὡραία κοινότητα Προδρόμου, γιά νά τελέσουμε ἀπό τή μία μεριά τό μνημόσυνο τεσσάρων Ἀρχιεπισκόπων Κύπρου: Μακαρίου Α', Σωφρονίου Γ', Κυρίλλου Β' καί Μακαρίου Β', τῶν Μητροπολιτῶν Πάφου Λαυρεντίου καί Νεοφύτου, τοῦ Ἡγουμένου Τροοδίτισσας Ἰακώβου, τοῦ Ἐξάρχου τῆς Μητροπόλεως Κυρηναίας Χριστοδούλου, τῶν Ἱερέων Νικολάου, Σπυρίδωνα καί Ἀνδρέα καί τῶν ἡρώων τῆς κοινότητος Σωκράτη Ἰωάννου καί Χριστοδούλου Ἀναστάση, ἀλλά καί νά ἀναπέμψουμε δέηση γιά τή διακρίβωση τῆς ζωῆς τῶν τριῶν ἀγνοουμένων Μιχαλάκη Παναγίδη, Ἀνδρέα Ἀγαθοκλέους καί Ἀνδρέα Χαραλάμπους, καί ἀπό τήν ἄλλη τά ἀποκαλυπτήρια τῶν προτομῶν τῶν τεσσάρων Ἀρχιεπισκόπων, ὡς καί τοῦ μνημείου πεσόντων καί ἀγνοουμένων. Οἱ ἐκδηλώσεις αὐτές ἀποτελοῦν ζωντανή ἔκφραση τῆς ἀγάπης καί τῶν εὐγνωμόνων εὐχαριστιῶν ὅλων μας πρός τοὺς ἄξιους καί τιμημένους αὐτοὺς βλαστούς τοῦ Προδρόμου.

“Ολοι τους, μέ τή ζωή καί τήν προσφορά τους, κληροδότησαν σέ μᾶς φωτεινά παραδείγματα ἡθους, ἀξιοπρέπειας, ἀγάπης πρὸς τήν Ἐκκλησία καί τήν Πατρίδα καί προσήλωσης στό ὑπέρτατο ἀγαθὸ τῆς ἐλευθερίας. Θερμά συγχαίρουμε πρὸς τοῦτο τόν Πρόεδρο καί τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου Προδρομιτῶν καί Φίλων τοῦ Προδρόμου, ὡς καί τόν Πρόεδρο καί τὰ μέλη τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου τῆς κοινότητας, γιά τήν ἀξιέπαινη αὐτὴν πρωτοβουλία καί συμβολή τους.

Φέρνοντας στίς σκέψεις μας τίς καταξιωμένες μορφές τῶν τιμωμένων, ὑποσχόμαστε, ὅτι θά συντηροῦμε πάντοτε ἀναμμένη τή δᾶδα τοῦ χρέους καί τοῦ καθήκοντος, πού μᾶς κληροδότησαν. Καί ἀσφαλέστατα, τό ζητούμενο εἶναι μία ἐλεύθερη καί ἐνωμένη Κύπρος, χωρίς στρατεύματα εἰσβολῆς καί ἐποίκους, στήν ὁποία οἱ κάτοικοί της νά ζοῦν εἰρηνικά καί ἀγαπημένα. Θεωροῦμε χρήσιμο, στή συνέχεια, ὅπως, ὡς διάδοχος τῶν τεσσάρων Ἀρχιεπισκόπων τῆς κοινότητας Προδρόμου, ἀναφερθοῦμε εἰδικά, ἔστω καί μέ συντομία, στή ζωή, στό ἔργο καί στήν προσφορά τοῦ καθενός ξεχωριστά:

Ὁ Μακάριος Α΄ γεννήθηκε στόν Πρόδρομο στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰώνα. Σέ ἡλικία δέκα ἐτῶν εἰσήχθη δόκιμος στήν Ἱερά Μονή Παναγίας Τροοδίτισσας. Γιά 27 χρόνια ὑπηρέτησε ὡς Ἱεροδιάκονος τρεῖς Ἀρχιεπισκόπους (Πανάρετο, Ἰωαννίκιο καί Κύριλλο Α΄). Ὑπῆρξε ἓνας ἀπό τούς σημαντικότερους Κυπρίους Ἀρχιεπισκόπους κατὰ τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας (1854-1865), τόσο γιά τό ἔργο καί τίς ὑπηρεσίες του πρὸς τήν Ἐκκλησία, ὅσο καί γιά τήν προσφορά του πρὸς τόν ὑπόδουλο λαό μας. Ἰδιαίτερα τονίζουμε τή μέριμνα καί τίς φροντίδες του γιά τήν πνευματική ἄνοδο τοῦ ποιμνίου του. Ἐνθέρμος ὑποστηρικτὴς τῶν γραμμάτων, ἱδρυσε τό Παρθεναγωγεῖο Φανερωμένης στή Λευκωσία (1859), πού ἦταν καί τό πρῶτο στή νῆσό μας, καί ἀναδιοργάνωσε τήν Ἑλληνικὴ Σχολὴ Λευκωσίας.

Χάρη στίς δικές τους προσπάθειες, οἱ Τοῦρκοι ἐπέτρεψαν τή χρησιμοποίησι κωδῶνων στοὺς ἱεροὺς ναοὺς, πού μέχρι τότε δέν

ἐπιτρεπόταν. Μάλιστα, ἡ πρώτη καμπάνα, πού ἤχησε στήν Κύπρο κατά τήν Τουρκοκρατία, ἀναρτήθηκε στόν Καθεδρικό Ναό Ἁγίου Ἰωάννη Λευκωσίας, τό 1859. Χάρη, ἀκόμη, στίς δικές του προσπάθειες, οἱ Τοῦρκοι κατάργησαν, τό 1860, καί τόν δυσβάστακτο φόρο γιά τούς χοίρους.

Θά ἦταν παράλειψή μας, ὅμως, ἂν δέν τονίζαμε καί τό θυσιαστικό τρόπο τοῦ θανάτου του. Ἔτσι, καί παρά τίς συστάσεις πού τοῦ ἔγιναν νά ἐγκαταλείψει τή Λευκωσία, πού δοκιμαζόταν τότε ἀπό τή φοβερή χολέρα, ὁ ἴδιος προτίμησε νά παραμείνει συμπάσχων μέ τό ποιμνιό του. Τελικά προσβλήθηκε ἀπό τήν ἐπιδημία τῆς χολέρας καί πέθανε στίς 4 Αὐγούστου 1865. Γενικά χαρακτηριζόταν ὡς «ἀνὴρ πεπαιδευμένος, σώφρων, συνετός, ἱεροπρεπής καί μέ τά εἰς τόν Ἀρχιερατικόν θρόνον ἀπαιτούμενα προσόντα».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος Γ΄ διαδέχτηκε τόν Μακάριο Α΄. Γεννήθηκε τό 1825 στόν Πρόδρομο, ἀλλά σέ ἡλικία τριῶν μόλις ἐτῶν μετοίκησε μέ τούς γονεῖς του στό Φοινί, ἀπ' ὅπου πῆρε καί τό ἐπίθετο «Φοινιεύς». Σέ ἡλικία ἐπτά ἐτῶν εἰσήχθη στήν ἱερά Μονή Τροοδίτισσας, κοντά στό θεῖο του Ἱερομόναχο Χαράλαμπο. Σπούδασε Θεολογία στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν (1857-1861). Συγχρόνως παρακολούθησε καί μαθήματα Φιλολογίας. Τό 1861, ἀφοῦ ἐπέστρεψε στήν Κύπρο, διορίστηκε Ἱεροκήρυκας καί Σχολάρχης τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς Λευκωσίας μέχρι τό 1865, πού ἐκλέγηκε νέος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, θέση στήν ὁποία παρέμεινε μέχρι τό θάνατό του, τό 1900.

Ὑπῆρξε ὁ τελευταῖος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας στήν Κύπρο καί ὁ πρῶτος τῆς περιόδου τῆς Ἀγγλοκρατίας. Ὑποδέχτηκε, μάλιστα, προσωπικά τόν πρῶτο Ἀγγλο Ἀρμοστή Γκάρνερτ Γούλσλεϋ. Στήν προσφώνησή του πρός αὐτόν, τόνισε γιά πρώτη φορά τόν πόθο τοῦ λαοῦ μας γιά Ἑνωση μέ τήν Ἑλλάδα. Μάλιστα, ὅταν μερικές μέρες προηγουμένως ἔγινε ἕνα μικρό ἐπεισόδιο στό Σεράγιο, στή Λευκωσία, κατά τήν ἀνάγνωση τοῦ σουλτανικοῦ φερμανίου γιά ἐκχώρηση τῆς Κύπρου στούς

Ἄγγλους, ὁ Σωφρόνιος διαμαρτυρήθηκε ἔντονα, ἐπειδὴ ὁ Ἄγγλος διερμηνέας ἀπείλησε, ὅτι «οἱ Ῥωμηοὶ θὰ τιμωροῦνται διπλάσια ἀπ' ὅ,τι οἱ Τοῦρκοι», καὶ ἀπαίτησε ἀμερόληπτη δικαιοσύνη γιὰ τοὺς Ἑλλήνες τῆς Κύπρου, πού μέχρι τότε ἀδικοῦνταν ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ὁ Ἄγγλος ναύαρχος λόρδος Τζών Χέϋ ἐξέφρασε τὴ λύπη του καὶ εἶπε, ὅτι ὁ διερμηνέας δέν ἐξέφραζε τίς ἐπίσημες ἀγγλικές θέσεις!

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος Γ' ἠγήθη, ἐπίσης, τὸ 1889, καὶ τῆς πρώτης Κυπριακῆς Πρεσβείας, πού πῆγε στό Λονδίνο, γιὰ προώθηση τοῦ αἰτήματος τῆς Ἑνώσεως. Μάλιστα, στή συνάντηση πού εἶχε μέ τὴ Βασίλισσα Βικτώρια, παραβαίνοντας τὸ πρωτόκολλο, ἀπέφυγε νὰ φιλήσει τὸ χέρι της, πρᾶγμα πού σχολίασε καὶ ἡ ἐφημερίδα «Times» τοῦ Λονδίνου, γράφοντας ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἀποδείκτηκε «ὁ λέων τῆς ἡμέρας»!

Τὸ 1870 ὁ Σωφρόνιος πῆγε, ἐπικεφαλῆς ἀντιπροσωπείας, στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ πέτυχε ὥστε καὶ μέ τὴ βοήθεια τοῦ μεγάλου βεζύρη Μεχμέτ πασᾶ Κιμπρισλί -πού καταγόταν ἀπὸ τὴν Πάφο- νὰ χορηγηθοῦν διάφορες ποσότητες σιταριοῦ, κριθαριοῦ καὶ ροβιοῦ στό λαό μας, πού εἶχε πληγεῖ ἀπὸ ἀνομβρία. Μέ πολλή σύνεση, ἀκόμη, διευθέτησε ἀποτελεσματικά τίς διάφορες ἀνωμαλίες καὶ τὰ ἄλλα προβλήματα, πού ὑπῆρχαν στή Μητρόπολη Κιτίου. Ἰδιαίτερη, ἐπίσης, ὑπῆρξε ἡ μέριμνα καὶ ἡ φροντίδα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σωφρονίου γιὰ τὴν ἐκπαίδευση στόν τόπο μας καὶ τὴν ἵδρυση σχολείων. Ὑπῆρξε ἰδρυτικό στέλεχος τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου (1893) καὶ Πρόεδρος τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων Λευκωσίας ἀπὸ τὸ 1893 μέχρι τὸ θάνατό του. Γενικά, καὶ ὁ Σωφρόνιος Γ' ἦταν μία σπουδαία χαρισματική προσωπικότητα. Ἀπόδειξη τούτου εἶναι, ὅτι, ὅταν τὸ 1871 χήρεψε ὁ Πατριαρχικός Θρόνος Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Σωφρόνιος προβλήθηκε ὡς ὑποψήφιος Οἰκουμενικός Πατριάρχης. Τελικά, ὅμως, ἀποκλείστηκε ἀπὸ τὸν τότε Σουλτάνο.

Ὁ Κύριλλος Β', γνωστός καὶ ὡς Κυριλλάτσος, γεννήθηκε στὸν Πρόδρομο τὸ 1845. Σπούδασε στή Θεολογικὴ Σχολὴ Σταυροῦ Ἱε-

ροσολύμων. Τό 1873 χειροτονήθη Ἱεροδιάκονος. Ὑπῆρξε Καθηγητής στήν Ἑλληνική Σχολή Λευκωσίας καί Ἱεροκήρυκας τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου. Διετέλεσε, ἐπίσης, Μητροπολίτης Κυρηναίας (1889-1893) καί ἀκολούθως Μητροπολίτης Κιτίου (1893-1909). Παράλληλα, πολιτεύθηκε, ἀφοῦ γιά πέντε συνεχεῖς περιόδους ἐκλεγόταν Βουλευτής.

Ἀξίζει, ἐδῶ, νά ἐπαινέσουμε τή σημαντική πρωτοβουλία πού ἀνέλαβε ὡς Μητροπολίτης Κυρηναίας νά ἐπαναφέρει τούς λεγόμενους Λινοβάμβακες τῆς περιφέρειάς του στήν Ὁρθοδοξία. Νά ποῦμε, ἐπίσης, ὅτι τό 1902, ὅταν ἦταν Μητροπολίτης Κιτίου, ἔγινε γιά πρώτη φορά ἡ ἀνύψωση τῆς ἐλληνικῆς σημαίας στήν Ἱερά Μονή Τροοδίτισσας. Ὡς Μητροπολίτης ἐπίσης Κιτίου, ὁ Κύριλλος ἔθεσε τό θέμα τῆς Ἑνώσεως καί στόν τότε Ὑφυπουργό Ἀποικιῶν Οὐίνστον Τσέρτσιλ, πού ἐπισκέφθη τή νῆσό μας τό 1907. Ἀπαντώντας, ὁ Οὐίνστον Τσέρτσιλ εἶπε, ὅτι «θεωρεῖ πολύ φυσικό» τό αἶτημα τῆς Ἑνώσεως.

Ὁ Κιτίου Κύριλλος ἐξέφρασε τόν ἀδιάλλακτο στόχο τῆς ἁμεσῆς Ἑνώσεως τῆς Κύπρου μέ τήν Ἑλλάδα. Ἀντίθετα, ὁ ἀνθυποψήφιος του στίς Ἀρχιεπισκοπικές ἐκλογές, Μητροπολίτης Κυρηναίας Κύριλλος, ἐκπροσωποῦσε τή μετριοπαθῆ - διαλλακτική στάση, πού τοποθετοῦσε τό ἰδανικό τῆς Ἑνώσεως ὡς μακροπρόθεσμο στόχο, πού θά ἐπιτυγχανόταν σταδιακά. Τελικά, ὕστερα ἀπό μιᾶ δεκάχρονη κρίση, στίς 8 Ἀπριλίου 1909 Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἐκλέγηκε ὁ Κύριλλος Β΄.

Ἐπὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπείας του, ὁ λαός κινητοποιήθηκε πρὸς ἐνίσχυση τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ τόσο στούς Βαλκανικούς πολέμους (1912-13), ὅσο καί στόν πρῶτο Παγκόσμιο πόλεμο. Ἀξίζει νά ἀναφέρουμε, ἐπίσης, ὅτι τό 1914 ἡ Ἀγγλία, ἀντιδρώντας στήν προσχώρηση τῆς Τουρκίας μέ τό μέρος τῆς Γερμανίας, ἀποφάσισε τήν πλήρη προσάρτηση τῆς Κύπρου, ἡ ὁποία μέχρι τότε ἐξακολουθοῦσε νά θεωρεῖται ὡς τμῆμα τῆς Τουρκίας. Σέ ἐκτενές τότε ἔγγραφο του πρὸς τόν Ἀγγλο Ὑπατο Ἀρμοστή Χάμιλτον Γκούλτ Ἀνταμς, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος Β΄ ἐξέφραζε τήν ἰκα-

νοποίησή του για τήν εξέλιξη αυτήν, πού ἀπάλλασσε τελείως τήν Κύπρο ἀπό τήν τουρκική κυριαρχία, καί τόνιζε, ὅτι θεωροῦσε τό νέο τοῦτο πολιτικό καθεστώς ὡς προσωρινό σταθμό στό στόχο τῆς Ἑνώσης. Τελικά, ὁ Κύριλλος Β΄ πέθανε στίς 6 Ἰουλίου 1916, ἐνῶ παραθέριζε στόν Ἅγιο Δημήτριο Μαραθάσας, καί τάφηκε στόν Πρόδρομο.

Στόν Πρόδρομο, ὅμως, γεννήθηκε τό 1870 καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος Β΄. Θεῖος του ἦταν ὁ Κύριλλος Β΄. Χειροτονήθη Ἱεροδιάκονος τό 1895 καί σπούδασε κατά σειρά στή Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή στήν Κωνσταντινούπολη, στή Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης, στή Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στή Γενεὺή για ἐκμάθηση τῆς Γαλλικῆς γλώσσας, καί στήν Ὁξφόρδη. Παντοῦ ἀρίστευσε! Τό 1912 κατατάγη ὡς ἐθελοντής στόν ἐλληνικό στρατό, κατά τούς Βαλκανικούς πολέμους, πρᾶγμα για τό ὁποῖο καί τιμήθηκε μέ τόν Ἀργυρό Σταυρό τοῦ Σωτῆρος καί μέ μετάλλιο.

Τό 1917 ἐκλέγηκε Μητροπολίτης Κυρηναίας. Ὑπῆρξε ἀδιάλλακτος μαχητής ὑπέρ τῆς Ἑνώσης μέ τήν Ἑλλάδα. Ἀπό ἐράνους πού διενήργησε στήν περιφέρειά του, στά χρόνια 1926-1928, ἐνισχύθηκε ἡ ἐλληνική πολεμική ἀεροπορία. Τιμητικά, μάλιστα, σέ ἕνα ἀεροπλάνο δόθηκε τό ὄνομα «Κυρήνεια». Διακρινόταν, ἐπίσης, για τούς φλογερούς πατριωτικούς του λόγους. Στή περιφέρειά του ἔστρεψε μέ πολλή ἀγάπη τήν προσοχή του στόν εὐαίσθητο τομέα τῆς ἐκπαίδευσης, ἰδρύοντας σχολεῖα καί ἐνισχύοντας τά ὑφιστάμενα. Ἐνδιαφέρθηκε, ἀκόμη, για τήν ὑπαιθρο καί τή γεωργία, ἀλλά καί για τήν ἐξύψωση πολιτιστικά καί πνευματικά τοῦ λαοῦ. Ἦταν ὁ πρῶτος, ἐπίσης, πού εἰσήγαγε τήν παροχή 13ου μισθοῦ για τούς κληρικούς τῆς περιφέρειάς του. Για τήν ἐνεργό ἀνάμειξη καί συμμετοχή του στά Ὁκτωβριανά τοῦ 1931, οἱ Ἀγγλοι τόν ἐξόρισαν. Παρέμεινε ἐξόριστος, στήν Ἑλλάδα, μέχρι τίς 22 Δεκεμβρίου 1946, ὁπότε ἐπέστρεψε στήν Κύπρο, μετά τήν ἄρση τοῦ διατάγματος τῆς ἐξορίας του.

Ὁ Μακάριος Β΄ ἐκλέγηκε Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου στίς 24 Δε-

κεμβρίου 1947, σέ διαδοχή τοῦ Λεοντίου. Στό βραχύ διάστημα τῆς Ἀρχιεπισκοπείας του -μόλις δύομισυ χρόνια- ὁ Μακάριος Β΄ ἐπέβαλε τήν ἀδιάλλακτη γραμμή του ὑπέρ τῆς Ἑνώσης. Στήν ὁμιλία του, μάλιστα, στό μεγάλο παγκύπριο συλλαλητήριο, πού ἔγινε στίς 3 Ὀκτωβρίου 1948, στή Λευκωσία, ἄφησε ὑποθήκη του πρός ὅλους «νά παραμείνουν πιστοί εἰς τόν Θεόν καί τήν Ἑλλάδα, καί νά συνεχίσουν ἀγωνιζόμενοι ὅλη ψυχῇ καί δυνάμει διά τήν ἐλευθερίαν, μέ μοναδικόν καί ἀναλλοίωτον σύνθημα τήν Ἑνωσιν καί μόνον τήν Ἑνωσιν»! Συνέστησε, ἀκόμη, τό Ἐθνικό Συμβούλιο ἀπό ἀντιπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ λαοῦ. Ἐπί τῶν ἡμερῶν του ἔγινε καί τό ἐνωτικό δημοψήφισμα, στίς 15 Ἰανουαρίου 1950, κατά τό ὁποῖο τό 96% τοῦ λαοῦ μας τάχθηκε ὑπέρ τῆς Ἑνώσης μέ τήν Ἑλλάδα. Γενικά, ὁ Μακάριος Β΄ ἄφησε μνήμη ἐλεήμονος Μητροπολίτη καί Ἀρχιεπισκόπου, ἀναβάθμισε τόν ἐθναρχικό ρόλο τῆς Ἐκκλησίας καί προετοίμασε τό δρόμο γιά τό διάδοχό του Ἀρχιεπίσκοπο καί Ἐθνάρχη Μακάριο Γ΄!

Καταληκτικά, ὁ Πρόδρομος δικαιοῦται νά εἶναι ὑπερήφανος τόσο γιά τούς τέσσερις ἀείμνηστους Ἀρχιεπισκόπους του καί τούς ἄλλους Μητροπολίτες καί Κληρικούς πού ἀνέδειξε, ὅσο καί γιά τούς ἥρωες καί ἀγνοούμενούς του, πού ἀγωνίστηκαν καί πρόσφεραν ὅ,τι πιό ἱερό καί πολύτιμο εἶχαν γιά τήν Ἐκκλησία καί τήν Πατρίδα. Εὐχόμαστε, ὅπως δώσει ὁ Θεός, ὥστε οἱ ἀγῶνες καί οἱ θυσίες ὅλων σύντομα νά βροῦν τή δικαίωσή τους».